

Masurbjörk

Text Roger Unbeck 2011 Foto Leif Öster

Masurbjörk. Masurved bildas hos björk och en del andra trädslag genom en ärftlig betingad tillväxtstörning. Störningen leder till att årsringarnas normala utveckling förhindras. Årsringarna blir vågformiga genom att fibrerna i veden är oregelbundet riktade. I regel innehåller sådan ved också bruna, v-formade masurceller. De bildar en tydlig kontrast mot den vita flammiga veden.

Masurved är mycket ovanlig i naturen, men kan förekomma hos vårtbjörk och någon gång även hos glasbjörk. I ytterst sällsynta fall bildas masurved även på rönn, al och sälg.

Olika typer av masur

- **Knölmasur** är den vanligaste typen, innebär att större eller mindre knölar täcker stammens yta. Det är den ekonomiskt mest värdefulla masurvarianten.
- **Halsmasur** ger upphov till muffartade förtjockade partier på stam och grenar och har mellanliggande partier där normal ved bildas.
- **Strimmasur** är en mera sällsynt form som ger upphov till långsgående åsar eller valkar utefter stammen.
- **Ringmasur** påminner om knölmasur men är mindre utpräglad. Veden innehåller inte heller några bruna masurceller. En variant är flammig björk som förr ofta användes för möbeltillverkning.
- **Buskmasur** är den kraftigaste formen av masurbildning och innebär att björken får så kraftiga och tidiga tillväxtstörningar att flerstammighet uppstår reda vid markytan.

Ståndortskrav

Kräver växtplatser med god dränering och hög näringsstatus. Bördiga skogsmarker eller åkermark med finmo eller mulljord. Torvmarker, plana mjälmarker eller marker med högt grundvatten är inte lämpliga.

Föryngring

Man kan välja mellan fröplantor eller klonade plantor vid föryngring. Väljer man fröplantor från plantage kan man räkna med att ca 50–90 procent kommer utveckla sig till masurbjörk. De klonade plantorna blir till 100 procent masurbjörk.

Ett råd är att noga märka varje planta. Annars försvinner de i ett hav av självföryngrad björk som i unga år ser likadan ut. Planteringen bör vara skyddade mot vilt. Sork bekämpas bäst genom att gräset hålls borta de första åren efter plantering.

Fröplantor

Planteringsförbandet kan vara mellan 1 600–2 500 plantor per hektar. Väljer man fröplantor och mycket stam per hektar rekommenderas inte inblandning av andra trädslag eftersom masurbjörk ställer stora ljuskrav och har svag konkurrensförmåga.

Klonade plantor

Väljer man klonade plantor räcker det med 800–900 plantor per hektar. Här kan man med fördel plantera julgranar som huggs bort efter tioalet år. Masurn behöver ljus och får inte överskuggas av mer snabbväxande trädslag.

Skador

Det sämsta som kan hända med masurbjörkar är att de blir infekterade av rötsvamp. Svampen börjar oftast angreppet i en gren som dött eller gått av. Svampen växer sedan in mot trädets mitt varifrån rötan sprids i trädet som försvagas och till sist dör.

Röjning och stamkvistning

Röj bort förväxande trädslag tidigt då masurn ställer stora ljuskra. Här är märkningen viktig så rätt planta sparas.

För att höja virkesvärdet kan stamkvistning tillämpas. Man börjar när rothalsdiametern är 3–4 cm. Utförs i 3–4 etapper. Kvistarna bör inte vara grövre än 2 cm. Kronans längd bör inte reduceras till mer än 2/3 av trädhöjden. Stamkvistning utförs efter midsommar.

Gallring

Förstagallringen sker träden nått 7–9 meters höjd. Beståndet är då i tioårsåldern och masuregenskaperna börjar tydligt framträda. Gallringarna upprepas med 10-årsintervall. Vid varje ingrepp ser man till att det finns gott om ljus och utrymme kring de träd som har den mest värdefulla masurbildningen.

Slutavverkning

Bestånden bör slutavverkas redan vid 40–50 års ålder, eftersom äldre masurbjörk lätt angrips av röta och därför på kort tid kan förlora största delen av sitt värde.

Användningsområde

Masurbjörkens virke används till produktion av fanér för möbelindustrin eller som slöjdmaterial. Priserna kan vara så höga som 25 kr/kg eller ännu högre för de bästa kvalitéerna vilket motsvarar 25 000 kr/m³.

Källor

- Fakta Skog Nr 11 1995
- Masurmannen-Johan Emanuelsson
- Smålandsposten 24 nov 2010